

учебной технологии; в) комплексная диагностика текущих и конечных результатов сформированности в дистанционном обучении профессионально-творческих умений студентов. Выявлены особенности профессиональной подготовки преподавателей в дистанционном обучении.

Ключевые слова: дистанционное обучение, педагогические условия, дидактические условия, будущий специалист, профессиональные умения, дидактические принципы, процесс формирования, высшая школа.

SUMMARY

I. Zaitseva. Didactic conditions of distance learning optimization in higher education.

The article defines the system of teaching principles for distance learning, leading to qualitative changes in all elements of educational systems. All these principles are interrelated and interdependent, supplemented by each other. Didactic system of distance learning, which operates under the open learning system, in addition to the general principles of teaching, also has specific didactic principles. These principles constitute the foundation for the process of the formation of professional and creative skills of the future specialist which can successfully take place only under certain conditions of teaching.

The essence of the concept of «subject», «pedagogical conditions», «teaching conditions» is analyzed. The conditions for effective teaching of distance learning of students of higher school are defined and stipulated, namely: a) to provide pedagogical university lecturer willingness to use computer methods and means of distance education in the formation of professional and creative skills; b) to use the forms and methods of distance learning within the bounds of the cognitive and creative (heuristic) educational technology; c) to apply a comprehensive diagnosis of current and final results of formation in distance learning professional and creative skills of students. The features of professional training of the teachers in the new forms of education are analysed. One of the main conditions for teaching distance learning is to develop the ability to support the learning process as a tutor who provides methodological and organizational support to students within the bounds of a specific program of learning.

Conditions for the effectiveness of didactic conditions of organizing of distance learning determine the development of the cognitive activity of students, level of formation of professional and creative skills of future professionals, the quality of teaching of distance learning courses, a mechanism of feedback of the student with the teacher, a high level of information competency of the teacher to perform the education process using information technology.

Implementation of information technology in teaching students of higher schools can improve the quality of the educational process in general.

Key words: distance learning, pedagogical conditions, didactic conditions, future specialist, professional skills, didactic principles, the process of forming, a higher school.

УДК 378.147.146.

О. В. Зосименко

Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ У СТРУКТУРІ ОСВІТИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано особливості використання навчальних проектів у структурі освіти вітчизняних та зарубіжних шкіл кінця ХХ – початку ХХІ століття; узагальнено дослідження українських учених щодо особливостей використання

проектної діяльності як засобу професійної підготовки, організації самостійної пізнавальної діяльності учнів, розвитку творчої діяльності старшокласників, організації трудового навчання учнів; розкрито основні підходи до класифікації навчальних проектів; визначено та обґрунтовано особливості сучасної типології навчальних проектів з педагогічних дисциплін.

Ключові слова: *проектна діяльність, проектне навчання, навчальний проект, види проектів, типологічні ознаки навчального проекту, сучасні класифікації навчальних проектів, навчання, орієнтоване на практику, педагогічні дисципліни, особистісно орієнтований підхід.*

Постановка проблеми. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. глобальні зміни в інформаційній, комунікативній та професійній сферах сучасного суспільства висувають нові вимоги до змістових, методичних і технологічних аспектів освіти, що зумовлює пошук шляхів оновлення освіти з орієнтацією на особистісний розвиток того, хто навчається, його творчість, ініціативність, прагнення до самостійного набуття знань і здатність визначати й вирішувати проблеми самовизначення, професійної та повсякденної діяльності. Це потребує широкого впровадження в навчальний процес альтернативних форм і методів навчання. Тому не дивно, що саме в цей період (початок 90-х років ХХ століття і до теперішнього часу) розпочинається активне «повернення» проектної діяльності в освіту, що дозволяє комплексно подолати недоліки традиційного навчання через мотивоване залучення того, хто навчається, до розробки навчальних проектів.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз стану наукової розробки проблеми проектної діяльності у процесі навчання показав, що її розв'язання було предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних педагогів: історіографію проектного навчання можна прослідкувати в роботах Г. Ващенко, Д. Дьюї, Є. Кагарова, В. Кілпатрика, Е. Коллінгса, М. Крупеніної, С. Смолінського, С. Шацького та ін.; теоретичні засади проектної діяльності розкриваються у працях: О. Добрякова, Б. Ігнат'єва, І. Ляхова, М. Нечаєва, В. Сидоренка, В. Моляко, Н. Матяш, В. Рубцова та ін.; концептуальні положення проектної технології обґрунтовуються в дослідженнях: О. Пехоти, В. Самкової, О. Доненко, В. Крутоус, О. Онопрієнко, Т. Кручініної, Д. Левітес, Г. Селевко, Є. Полат, Т. Белєвцева, Т. Лобас та інших. Проте, ми вважаємо, що дослідження проблеми проектної діяльності, пошук шляхів її організації потребує глибокого аналізу сутнісних ознак навчальних проектів, урахування особливості розвитку сучасної освіти. Отже, **метою даної статті** є визначення та обґрунтування сутнісних ознак навчальних проектів у структурі освіти кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу. На основі узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду О. Джуринський та М. Павлова роблять висновок про те, що сьогодні навчальні проекти є не самостійним явищем, а доповненням до інших моделей навчання [1; 7]. Найбільш переконливо цей висновок ілюструється використанням навчальних проектів у зарубіжній школі. Наприклад, у так званих продуктивних школах (Coalition of Essential Schools або CES), що належать до альтернативного напрямку освітньої системи США, навчальні проекти є структуроутворювальним елементом навчальної діяльності тих, хто навчається. Особливостями функціонування шкіл CES на основі проектної діяльності є: практична діяльність, яка становить основу навчання школярів (навчання, орієнтоване на реальну практику та розв'язання конкретних практичних завдань), урахування пізнавальних інтересів тих, хто навчається (можливість вибору теми, змісту, форми проекту), рефлексія тих, хто навчається (обговорення соціального, практичного і навчального досвіду в групі та індивідуально з викладачем), перехід учителя з позиції вчителя-предметника до позиції консультанта-наставника (функція якого полягає у практичній підготовці до розв'язання прикладних завдань), зміна контролюючої функції оцінки, яка перестає бути разовим суб'єктивним актом учителя і стає складним публічним процесом [3].

У навчальних закладах країн Західної Європи навчальні проекти використовують для інтеграції знань учнів з різних навчальних дисциплін. З цією метою кілька разів на рік проводяться «проектні тижні», під час яких скасовуються всі уроки, а учні з допомогою вчителів та батьків працюють над проектами. В Англії проектний метод є основним у процесі викладання інтегрованого курсу «Дизайн і технологія», що є обов'язковим для вивчення учнями віком від 5 до 16 років [7].

На старшому ступені гімназії в Німеччині навчальні проекти є однією з форм організації профільного навчання. Проекти створюються на основі реального життєвого завдання з практичним значенням для спільноти і значущим для неї результатом, який можна застосовувати практично. Активна розробка учнями навчальних проблем у формі навчального проекту підвищує якість їх знань, які постійно змінюються під впливом нового власного досвіду і по-новому конструюються. Вибір теми проекту здійснюється так, щоб конкретна діяльність була пов'язана з практичними діями [2].

Дослідження доводить, що проектна діяльність посідає особливе місце в закладах освіти скандинавських країн. Так, навчальні проекти активно починають використовувати ще в початковій школі, тому на час вступу до старшої школи, де вони є обов'язковою складовою навчальної програми, у

школярів накопичується значний досвід роботи над проектами різного спрямування, що конкретизується в умінні аналізувати інформацію, робити висновки, поєднувати теорію з практикою. Проектна діяльність посідає важливе місце й у навчанні дорослих, оскільки наявність життєвого досвіду, прагнення дорослих учнів одержати «корисні» знання з негайним використанням їх на практиці дозволяє ширше використовувати можливості навчання, що базується на проекті (Project-based learning) [6]. Наприклад, у Швеції організація навчального процесу в народних вищих школах (НВШ) орієнтується на реальні життєві ситуації, розвиток критичного мислення, аналітичних здібностей, а також урахування життєвого досвіду студентів. Це, у свою чергу, вимагає перегляду системи підготовки педагогічних кадрів для НВШ. Отже, особливість реалізації ідеї проектного навчання під час підготовки викладачів для народної вищої школи полягає в тому, що навчання здійснюється в умовах реально діючого навчального закладу (НВШ), де майбутні фахівці виконують основну частину своїх дослідницьких та практичних завдань, збирають, опрацьовують інформацію під час практичної діяльності та співвідносять її з науковими теоріями, що вивчалися, і реалізують на практиці теоретичні моделі організації навчального процесу НВШ. Вивчення кожного теоретичного блоку завершується написанням «рефлексивного звіту» [10].

Підкреслимо, що велика кількість провідних зарубіжних університетів, зокрема Aalborg University (Данія), Twente University (Голландія), Queens University (Канада), Norwegian University of Science and Technology (Норвегія), Bradley (США), активно використовують проектну діяльність у процесі підготовки фахівців, оскільки саме вона, на думку науковців та викладачів, дозволяє створити умови, максимально наближені до реальної професійної діяльності та спрямувати увагу студентів на аналіз і розв'язання конкретної проблемної ситуації, самостійне знаходження необхідної інформації з різних галузей знань і вміння їх використовувати в контексті конкретного завдання. Такий підхід дозволяє студентам набути досвід комплексного розв'язання поставлених завдань, оволодіти методами проектного менеджменту, а також сформувати комплекс компетенцій, включаючи теоретичні знання, уміння аналізувати та розв'язувати проблеми з використанням міждисциплінарного підходу й готовність до комунікації та командної роботи [4].

Активізація використання проектною діяльністю в процесі навчання на початку 90-х років ХХ століття відбувається і в Україні та Росії. Наприклад, з 1993 року, згідно з наказом Міністерства освіти Російської Федерації, в базовий навчальний план загальноосвітніх закладів включена освітня галузь

«Технологія», а навчальні проекти стають обов'язковою її складовою та становлять основу окремого самостійного розділу «Основи проектування» [7]. В українському Державному стандарті освітньої галузі «Технологія» теж наголошується на обов'язковості та ефективності використання проектної діяльності в навчальному процесі.

Узагальнення досліджень українських науковців дозволило зробити висновок про те, що сьогодні проектна діяльність використовується як засіб: професійної підготовки майбутнього фахівця (М. Елькін, С. Ізбаш, О. Коберник, М. Пелагейченко, С. Стрижак); підготовки вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти (Л. Кондратова); організації самостійної пізнавальної діяльності учнів профільних класів на основі індивідуальних освітніх проектів (С. Генкал); розвитку творчої діяльності старшокласників у процесі навчання фізики (Н. Поліхун); організації трудового навчання учнів основної школи (О. Коберник, С. Ящук); розробки варіативної моделі профільного навчання (Н. Шиян).

Однією з причин широкого використання проектної діяльності в освіті українська дослідниця С. Сисоева вважає те, що організація проектної діяльності й розробка навчальних проектів забезпечують реалізацію особистісно орієнтованого підходу в освіті, сприяють формуванню вміння адаптуватися до швидкозмінних умов життя людини постіндустріального суспільства, а також використовуються для побудови процесу навчання, спрямованого на активізацію діяльності тих, хто навчається, відповідно до їх інтересів у здобутті знань і відчутного теоретичного чи практичного результату [8].

Науковці (Н. Альохіна, С. Генкал, С. Ізбаш, Н. Матяш, О. Олексюк, О. Пехота, Є. Полат) наголошують, що навчальні проекти дозволяють органічно інтегрувати знання тих, хто навчається, з різних галузей знань під час розв'язання однієї проблеми, дає можливість використовувати отримані знання на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї.

Водночас широке використання проектної діяльності в освіті зумовило появу різних видів проектів, а також різноманітність їх класифікацій. Зазначимо, що зарубіжними педагогами початку ХХ ст. було визначено й обґрунтовано низку типологічних ознак видів навчальних проектів (провідний метод, домінуючий вид діяльності, провідна галузь, дитячі імпульси тощо), відповідно до яких розроблялися певні класифікації, що в узагальненому вигляді подані у табл. 1.

Класифікації навчальних проектів

АВТОР	КРИТЕРІЙ	ВИД	
Е. Коллінгс	провідний метод	<i>екскурсійні</i> (передбачають вивчення явищ, пов'язаних із різними обстеженнями й пересуваннями, з метою ознайомлення з навколишнім середовищем і природою)	<i>конструктивні</i> , або ручні (містять намір дитини конкретизувати свою думку, тобто що-небудь створити або зробити, застосовуючи при цьому фізичну працю)
		<i>ігрові</i> (колективні ігри, спортивні вправи, драматизації, інсценізації тощо)	<i>проект-оповідання</i> (містить елементи оповідання, його музичне відтворення, спів тощо)
В. Кілпатрик	домінуючий вид діяльності	<i>конструктивні</i> (втілення ідеї в зовнішню форму)	<i>естетичні</i> (сприймання художнього твору)
		<i>умовивідні</i> (наукове дослідження питання)	<i>ознайомчі</i> (збагачення розуму дитини новими знаннями чи навичками)
Дж. Дьюї	дитячі імпульси	<i>соціальні</i> (включають спілкування дітей та їх взаємовідносини)	<i>«будівничі»</i> (пов'язані з іграми, жестами, рухами дітей, з реалізацією їхніх фантазій)
		<i>інстинкт допитливості</i> (інтегрує попередні)	<i>виразні</i> (потяг до мистецтва)
Мак Меррі	провідна галузь	<i>історичний і географічний</i> (проекти з історії, географії та біографії відомих людей)	<i>промислово-торгівельні</i> (пов'язані з вивченням промисловості та торговельної справи)
		<i>технічні</i> (проекти із прикладних наук)	<i>літературні</i> (аналіз класичних творів літератури)
		<i>домашні</i> (до яких відносять: облаштування крамниць, роботу з деревом, домашнє садівництво, квітництво, шиття, готування їжі тощо), тобто проекти ручної праці	

Дослідження доводить, що саме ці класифікації стали основою розробки сучасних класифікацій навчальних проектів.

На нашу думку, заслуговують на увагу сучасні типології проектів, представлені в розробках зарубіжних учених. Згідно з першою типологією, де як провідний критерій визначено принцип самостійності, виділяють структуровані, напівструктуровані та неструктуровані проекти. Неструктуровані проекти передбачають планування, керування, аналіз і

презентацію дослідження тими, хто навчається, відповідно до власного вибору. За структурованого проекту тему, предмет дослідження, а також його завдання визначає вчитель. Щодо напівструктурованих, то вони передбачають самостійний вибір тими, хто навчається, теми проекту, добір матеріалу, проте викладач визначає сферу і методи дослідження [9].

Відповідно до другої типології, проекти поділяються за формою організації: проектні справи; розширене есе (надається певна свобода у виборі теми проекту); «кейс-дослідження» (case studies) – низка завдань, де вже визначена тема, дібрані документи, а студенти тільки мають інтегрувати все у проект, спрямований на вивчення конкретних випадків [9].

Аналіз літератури засвідчив, що на сучасному етапі розвитку вітчизняної педагогічної теорії та практики проблемі класифікації навчальних проектів приділяється суттєва увага. Так, цікавою, на нашу думку, є класифікація, що, базуючись на таких критеріях, як провідна галузь, зміст, провідний вид діяльності, пропонує виділення інформаційних, екологічних, економічних, соціальних, гуманітарних, життєвих проектів, культурологічних, профільних, інтегрованих, проектів милосердя, ігрових, пізнавальних, дослідницьких, практико-зорієнтованих, проектів самоосвіти та самовиховання, творчих. Проте широкого застосування в освітній практиці набула класифікація, запропонована Є. Полат, яка має низку критеріальних ознак, а саме: домінуючий вид діяльності (дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, практико-орієнтовані); предметно-змістова сфера (предметні, міжпредметні); характер координації (відкрита, завуальована); характер контактів (внутрішні, регіональні, міжнародні); кількість учасників проектів (індивідуальні, парні, групові); тривалість проведення (короткотривалі, середньої тривалості, тривалі) [5]. Її унікальність полягає в тому, що вона враховує найбільш суттєві типологічні ознаки, а також може бути реалізована у процесі вивчення будь-яких навчальних дисциплін, у тому числі й педагогічних.

Розглянемо сутнісні характеристики деяких типів навчальних проектів, що є важливими в контексті нашого дослідження.

Дослідницькі навчальні проекти за будовою наближені до наукового дослідження. Вони потребують чіткої структури, обґрунтування актуальності теми, предмета дослідження для всіх учасників, визначення проблеми, мети. Цей тип навчальних проектів передбачає висунення гіпотези, її перевірку, обговорення та аналіз результатів, їх оформлення. У контексті нашого дослідження дослідницькі навчальні проекти спрямовані на формування знань з педагогічних теорій, концепцій, ідей; усвідомленість та міцність знань,

умінь, навичок і способів діяльності; уміння оперувати науково-педагогічним понятійним апаратом; побудову власного алгоритму дій; творче застосування знань у незнайомій ситуації; оволодіння професійно значущими знаннями, вміннями й навичками, методами, прийомами, засобами навчання, формами організації навчального процесу; уміння організовувати продуктивну діяльність учнів і вирішувати педагогічні ситуації.

Творчі проекти, на відміну від попередніх, не мають певної структури. Кожен учасник навчального проекту виконує ту його частину, яка відповідає особистим інтересам. Результати навчального проекту можуть бути подані у вигляді твору, відеофільму, драматизації, статті тощо. Процес розробки творчого проекту спрямований на формування в майбутніх педагогів установки на творчий професійний пошук і досягнення ефективних результатів під час творчої взаємодії з учнями; прагнення до творчих досягнень у професійній діяльності, а також визначення особистої значущості творчо-пошукової діяльності у предметній сфері та системі ціннісних орієнтацій.

Для ігрових та рольових навчальних проектів також характерна відсутність чіткої структури. Учасники виконують ролі, зумовлені характером і змістом навчального проекту. Це можуть бути літературні персонажі або вигадані герої, суб'єкти професійної діяльності, які імітують соціальні й ділові відносини. Здійснюється формування як особистісних, так і професійно значущих якостей, особлива увага приділяється формуванню комунікативних навичок.

Інформаційні навчальні проекти спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт або явище, аналіз і узагальнення фактів. Вони вимагають чіткої структури, що складається з мети, предмета інформаційного пошуку, джерела інформації, способів обробки, подання результатів презентації. Можуть систематично коригуватися. Сприяють формуванню педагогічного кругозору.

Практико-орієнтовані навчальні проекти передбачають, що результат діяльності орієнтований на соціальні інтереси учасників та чітко визначений із самого початку. Цей тип навчального проекту має певну структуру всієї діяльності учасників із зазначенням функцій кожного з них, а також чітку організацію координаційної роботи на кожному етапі. Продукт такого навчального проекту може бути різним – рекомендації до проведення науково-педагогічних досліджень; висування ідей щодо модернізації освіти; складання словника педагогічних термінів тощо.

Предметні навчальні проекти проводяться в межах одного навчального предмета та потребують чітко визначеної мети, завдань, окреслення знань і вмінь, які необхідно опанувати.

Міжпредметні навчальні проекти характеризуються тим, що проблема може належати до двох або більше галузей знань. Вони потребують досить чіткої координації з боку спеціалістів, узгодженої роботи різних творчих груп, що мають конкретні дослідницькі завдання.

У процесі здійснення навчальних проектів з відкритою координацією викладач виконує свою функцію відкрито, але робить це без тиску; у навчальних проектах із завуальованою координацією викладач виконує роль рівного учасника проекту.

Внутрішні чи регіональні навчальні проекти організовуються як у межах однієї групи, так і в межах країни в цілому. Міжнародні проекти здійснюються представниками різних країн. Для їх реалізації можуть застосовуватися засоби інформаційних технологій. Зазначимо, що в нашому дослідженні навчальні проекти створювалися в межах однієї академічної групи, викладач виступав у ролі рівноправного партнера, провідною галуззю знань слугували педагогічні дисципліни, проте носили міжпредметний характер.

Як зазначалося вище, за кількістю учасників навчальні проекти поділяються на індивідуальні, парні та групові. Кожен із цих проектів має певні переваги. Під час виконання індивідуальних проектів у студента формується почуття відповідальності, набувається досвід здійснення навчального проекту на всіх його етапах – від зародження ідеї до підсумкової рефлексії.

Перевагами парного та групового навчальних проектів є те, що у проектній групі формуються навички співробітництва; кожен учасник відповідно до здібностей та якостей може бути лідером-генератором, лідером-дослідником, лідером-оформлювачем результатів, лідером-режисером презентації; є можливість організувати змагання між підгрупами, посилюючи мотивацію до отримання результату.

Усі проекти поділяються на: короткотривалі – протягом кількох занять; середньої тривалості – у межах одного місяця; тривалі – від кількох місяців до року. Нами використовувалися навчальні проекти середньої тривалості у процесі вивчення основних модулів дисциплін «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Методика виховної роботи класного керівника» та тривалі у процесі розробки індивідуального курсового проекту.

Висновки. Аналіз сутнісних ознак навчальних проектів дозволив виявити розмаїтість їх класифікацій у вітчизняній та зарубіжній практиці, що пов'язано з їх мультивекторністю та поліфункціональністю. Основними критеріями сучасної типології навчальних проектів є: домінуючий вид

діяльності, предметно-змістова сфера, характер координації, характер контактів, кількість учасників проекту, тривалість проведення, принцип самостійності, форма організації. Отже, необхідно підкреслити той факт, що сучасна класифікація має досить чітко визначену, логічно побудовану структуру, а її втілення в освітню практику відбувається через інтеграцію різних видів навчальних проектів.

Дослідження даного питання не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Особливо перспективним може бути подальше вивчення її з точки зору визначення та обґрунтування підходів до поетапної організації навчального проекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / Александр Наумович Джуринский. – М. : ВЛАДОС, 1999. – 200 с.
2. Кравець Н. Л. Організаційно-педагогічні умови організації профільного навчання на старшій ступені гімназії Німеччини / Н. Л. Кравець // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць / [редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін.] ; Вінниц. держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. – К. ; Вінниця, 2006. – Вип. 10. – С. 44–47.
3. Краля Н. А. Метод учебных проектов как средство активизации учебной деятельности учащихся / Н. А. Краля ; [под ред. Ю. П. Дубенского]. – Омск : ОмГУ, 2005. – 59 с.
4. Лутковский В. М. Опыт зарубежных университетов в использовании метода проектов / В. М. Лутковский // Метод проектов. – Сер. Современные технологии университетского образования. – Мн., 2003. – Вып. 2. – С. 222–224.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / [под ред. Е. С. Полат]. – М. : Академия, 1999. – 224 с.
6. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах : монографія / О. І. Огієнко ; [за ред. Н. Г. Ничкало]. – Суми : Еллада-S, 2008. – 444 с.
8. Павлова М. Б. Технология – новый учебный предмет в школе / М. Б. Павлова. – СПб. : Либра, 1993. – 160 с.
9. Сисоева С. О. Особистісно зорієнтовані педагогічні технології : метод проектів / С. О. Сисоева // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати : практико зорієнтований зб. / [за ред. І. Г. Єрмакова]. – К. : «Департамент», 2003. – С. 119–124.
10. Стернберг В. Н. Теория и практика «метода проектов» в педагогике XX века : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Стернберг Вера Николаевна. – Владимир, 2003. – 194 с.
11. Boström L. Læringsstil og Læringsstrategier. Skitse til udredning av begreber, metoder og effekter / L. Boström, L. Lassen // Kognition & Pædagogik. – 2005. – № 56. – P. 44–65.

РЕЗЮМЕ

О. В. Зосименко. Суцностная характеристика учебных проектов в структуре образования конца XX – начала XXI века.

В статье анализируются особенности использования учебных проектов в структуре образования отечественных и зарубежных школ конца XX – начала XXI века; обобщены исследования украинских ученых касательно особенностей использования проектной деятельности как средства профессиональной

подготовки, организации самостоятельной познавательной деятельности учеников, развития творческой деятельности старшеклассников, организации трудового обучения школьников; раскрыты основные подходы к классификации учебных проектов; определены и обоснованы особенности современной типологии учебных проектов по педагогическим дисциплинам.

Ключевые слова: *проектная деятельность, проектное обучение, учебный проект, виды проектов, типологические признаки учебного проекта, современные классификации учебных проектов, обучение, ориентированное на практику, педагогические дисциплины, личностно ориентированный подход.*

SUMMARY

O. Zosymenko. Basic characteristics of learning projects in the education structure at the end of the XXth – beginning of the XXI st century.

In the article the peculiarities of using learning projects in national and foreign schools at the end of the XXth – beginning of the XXIst century are analyzed.

Theoretical research of the issue proved that today learning projects in foreign schools are not a separate phenomenon but a supplementary one to be added to other models of learning.

For instance, in the USA learning projects are the structural elements of studying. In the institutions in Western European countries learning projects are used to integrate knowledge of pupils in different subjects. Learning projects are also one of the forms of learning in high school of gymnasium in Germany. In Scandinavian countries learning projects are intensively used in primary schools and in high schools they are the integral part of the curriculum. Taking all the mentioned into account in the article we point out and state the peculiarities of functioning of educational institutions of different types on the basis of project learning.

Determining the importance of project learning, we highlight the pedagogical effect which is a result of involving adult pupils in the process of “getting knowledge” and their logical application: personal qualities formation, motivation, introspection and self-evaluation, abilities to make choice and comprehension both the consequences of the choice and the results of the personal activity. At the same time the finished project is valuable not by the amount of adopted information but its practical application and also by the level of plan realization in the project.

The research of Ukrainian scientists concerning the peculiarities of using project learning as the means of professional training, organization of independent cognitive activity of pupils, development of creativity of senior pupils, organization of labour learning of pupils.

The main approaches to classification of learning projects (typological features: main method, dominating type of activity, leading branch, children’s impulses etc.) are revealed.

The peculiarities of contemporary typology of learning projects in pedagogical subjects are determined and stated.

Key words: *project activity, project learning, learning project, types of projects, typological features of learning projects, contemporary classifications of learning projects, practice-oriented learning, pedagogical subjects, personality-oriented approach.*